

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 10. 2024, sp. zn. 7 Tz 46/2024, ECLI:CZ:NS:2024:7.TZ.46.2024.1

Číslo: 36/2025

Právní věta:

Rozsudek, kterým byla schválena dohoda o vině a trestu (§ 314r odst. 4 tr. ř.), může státní zástupce napadnout podle § 245 odst. 1 tr. ř. odvoláním jen tehdy, je-li v rozporu se sjednanou dohodou. Jestliže obsahem dohody nebyl rozsah a způsob náhrady škody nebo nemajetkové újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení, státní zástupce není oprávněn podat odvolání pro nesprávnost výroku o tomto nároku (§ 228 a § 229 tr. ř.), ani proto, že takový výrok učiněn nebyl.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 16.10.2024

Spisová značka: 7 Tz 46/2024

Číslo rozhodnutí: 36

Číslo sešitu: 7

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Dohoda o vině a trestu, Náhrada škody, Odvolání, Státní zástupce

Předpisy: § 228 tr. ř.

§ 229 tr. ř.

§ 245 odst. 1 tr. ř.

§ 314r odst. 4 tr. ř.

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud podle § 268 odst. 1 písm. c) tr. ř. zamítl stížnost pro porušení zákona, podanou ministrem spravedlnosti v neprospěch obviněného R. D. proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 30. 11. 2023, sp. zn. 8 To 274/2023, v trestní věci vedené u Obvodního soudu pro Prahu 8 pod sp. zn. 5 T 126/2023.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 8 ze dne 23. 10. 2023, sp. zn. 5 T 126/2023, byla podle § 314r odst. 4 tr. ř. schválena dohoda o vině a trestu, uzavřená mezi státním zástupcem a obviněným R. D., který byl uznán vinným přečinem nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 odst. 1 tr. zákoníku v souběhu se zločinem opilství podle

§ 360 odst. 1 tr. zákoníku. Za uvedené trestné činy byl obviněný podle § 360 odst. 1, § 43 odst. 1 a § 58 odst. 3 tr. zákoníku odsouzen k úhrnnému trestu odnětí svobody na dva roky, jehož výkon mu byl podle § 81 odst. 1, § 82 odst. 1 tr. zákoníku podmíněně odložen na zkušební dobu tří let. Podle § 70 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku bylo dále rozhodnuto o trestu propadnutí věci.

2. Proti rozsudku soudu prvního stupně podal státní zástupce odvolání výhradně proti absenci výroku o náhradě škody. Městský soud v Praze jeho odvolání usnesením ze dne 30. 11. 2023, sp. zn. 8 To 274/2023, podle § 253 odst. 1 tr. ř. zamítl, jako odvolání podané osobou neoprávněnou.

3. Usnesení odvolacího soudu následně napadl nejvyšší státní zástupce dovoláním, které Nejvyšší soud usnesením ze dne 27. 3. 2024, sp. zn. [7 Tdo 221/2024](#), podle § 265i odst. 1 písm. a) tr. ř. odmítl, neboť proti napadenému rozhodnutí nebylo dovolání přípustné.

II.

Stížnost pro porušení zákona a vyjádření se k ní

4. Ministr spravedlnosti podal dne 14. 8. 2024 u Nejvyššího soudu v neprospěch obviněného stížnost pro porušení zákona, a to proti citovanému usnesení Městského soudu v Praze ze dne 30. 11. 2023, sp. zn. 8 To 274/2023. V rámci své argumentace nejprve poukázal na ustanovení § 314r odst. 4, § 253 odst. 1, § 228, § 229, § 245 odst. 1, § 246 odst. 1 písm. a), odst. 2 a § 247 odst. 1 tr. ř. Konstatoval, že při sjednávání dohody o vině a trestu zákon státnímu zástupci výslovně ukládá dbát na zájmy poškozeného a připomněl základní východiska sjednávání dohody o vině a trestu a rozhodování soudu o náhradě škody, nemajetkové újmy či vydání bezdůvodného obohacení. K tomu zdůraznil, že by zájmy poškozeného měl zohlednit i soud, a to např. tím, že mu umožní, aby se k návrhu sjednané dohody vyjádřil, příp. může návrh na schválení dohody odmítnout či dohodu neschválit z důvodu, že je nesprávná z hlediska rozsahu a způsobu náhrady škody nebo nemajetkové újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení. K samotnému postupu odvolacího soudu v nyní řešené věci uvedl, že by byl správný, kdyby byl výrok o náhradě škody součástí sjednané dohody o vině a trestu, a tudíž by tato byla i součástí té části rozsudku, již byla tato dohoda schválena. V takovém případě by pak právo odvolání proti výroku o náhradě škody měl toliko poškozený, nikoli státní zástupce. Situaci v nyní projednávaném případě však považuje za diametrálně odlišnou, neboť výrok o náhradě škody nebyl součástí uzavřené dohody o vině a trestu, jejíž schválení státní zástupce v řízení navrhl. Byť státní zástupce soudu prvního stupně výslovně nesdělil, že náhrada škody není součástí sjednané dohody, soud si toho byl vědom, neboť nárok poškozeného na začátku řízení výslovně konstatoval.

5. Soudu prvního stupně nebránila žádná skutečnost v tom, aby sám o náhradě škody rozhodl, byl dokonce povinen takto učinit. Státní zástupce pak podle jeho názoru správně podal odvolání, avšak odvolací soud pochybil, pokud jeho odvolání zamítl jako podané osobou neoprávněnou. Je přesvědčen, že soud druhého stupně nerefletoval skutečnost, že jestliže výrok o náhradě škody nebyl součástí dohody o vině a trestu, jejíž schválení bylo státním zástupcem navrhováno, nelze na něj uplatnit zákonná omezení stanovená v § 245 odst. 1 tr. ř., řešící *nota bene* jen otázku přípustnosti. Zdůraznil, že měl odvolací soud reflektovat ustanovení § 246 odst. 1 písm. a), odst. 2 a § 247 odst. 1 tr. ř., a dospět k závěru, že státní zástupce byl v této věci oprávněn podat odvolání v neprospěch obviněného pro absenci výroku o náhradě škody. Dále akcentoval, že je z trestního řádu zřejmé, že státní zástupce nezastupuje v trestním řízení pouze veřejnou žalobu, ale i veřejný zájem, o čemž svědčí i právo státního zástupce podat opravné prostředky nejen ve prospěch obviněného, ale i poškozeného, jehož v rámci trestního řízení fakticky zastupuje. Tento základní princip přitom podle jeho názoru nemohl být novelizovanou dikcí § 245 odst. 1 tr. ř. nijak dotčen. Je proto přesvědčen, že státní zástupce je v případě pasivity poškozeného oprávněn zasáhnout v jeho prospěch, pakliže by poškozenému takovou pasivitou vznikla újma, jak tomu bylo i v tomto případě. Rovněž doplnil, že nyní projednávaná věc vykazuje významný judikaturní potenciál týkající se rozsahu aktivní legitimace státního zástupce k podání odvolání. Výrok Nejvyššího soudu, byť akademického rázu, by tak měl

předejít dalším nejasnostem v obdobných případech.

6. Závěrem ministr spravedlnosti navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 268 odst. 2 tr. ř. vyslovil, že napadeným usnesením Městského soudu v Praze byl porušen zákon ve prospěch obviněného v ustanovení § 253 odst. 1 tr. ř. a dále § 246 odst. 1 písm. a), odst. 2 tr. ř. a § 247 odst. 1 tr. ř.

7. Státní zástupce Nejvyššího státního zastupitelství k podané stížnosti pro porušení zákona sdělil, že se s ní ztotožňuje a považuje ji za důvodnou.

8. Obviněný se k podané stížnosti pro porušení zákona do doby konání neveřejného zasedání nevyjádřil.

III.

Důvodnost stížnosti pro porušení zákona

9. Nejvyšší soud přezkoumal podle § 267 odst. 3 tr. ř. zákonnost a odůvodněnost rozhodnutí, proti němuž byla stížnost pro porušení zákona podána, v rozsahu a z důvodů v ní uvedených, jakož i řízení předcházející, a dospěl k závěru, že stížnost pro porušení zákona není důvodná a je namístež ji podle § 268 odst. 1 písm. c) tr. ř. zamítnout.

10. Podle ustanovení § 245 odst. 1 tr. ř. je opravným prostředkem proti rozsudku soudu prvního stupně odvolání. Proti rozsudku, kterým soud schválil dohodu o vině a trestu, lze podat odvolání pouze v případě, že takový rozsudek není v souladu s dohodou o vině a trestu, jejíž schválení státní zástupce soudu navrhl. Proti rozsudku, kterým soud schválil dohodu o vině a trestu, může poškozený, který uplatnil nárok na náhradu škody nebo nemajetkové újmy nebo na vydání bezdůvodného obohacení, podat odvolání pro nesprávnost výroku o náhradě škody nebo nemajetkové újmy v penězích nebo o vydání bezdůvodného obohacení, ledaže v dohodě o vině a trestu souhlasil s rozsahem a způsobem náhrady škody nebo nemajetkové újmy nebo vydáním bezdůvodného obohacení a tato dohoda byla soudem schválena v podobě, s níž souhlasil.

11. Podle ustanovení § 246 odst. 1 tr. ř. může rozsudek napadnout odvoláním a) státní zástupce pro nesprávnost kteréhokoli výroku, b) obžalovaný pro nesprávnost výroku, který se ho přímo dotýká, nejde-li o výrok o vině v rozsahu, v jakém soud přijal jeho prohlášení viny, c) zúčastněná osoba pro nesprávnost výroku o zabránění věci nebo zabránění části majetku, d) poškozený, který uplatnil nárok na náhradu škody nebo nemajetkové újmy nebo na vydání bezdůvodného obohacení, pro nesprávnost výroku o náhradě škody nebo nemajetkové újmy v penězích nebo o vydání bezdůvodného obohacení. Podle odstavce druhého pak může osoba oprávněná napadat rozsudek pro nesprávnost některého jeho výroku jej napadat také proto, že takový výrok učiněn nebyl, jakož i pro porušení ustanovení o řízení předcházejícím rozsudku, jestliže toto porušení mohlo způsobit, že výrok je nesprávný nebo že chybí.

12. Ustanovení § 247 odst. 1 tr. ř. pak stanovuje, že v neprospěch obžalovaného může rozsudek napadnout odvoláním jen státní zástupce; toliko pokud jde o povinnost k náhradě škody nebo nemajetkové újmy v penězích nebo k vydání bezdůvodného obohacení, má toto právo též poškozený, který uplatnil nárok na náhradu škody nebo nemajetkové újmy nebo na vydání bezdůvodného obohacení. Podle odstavce druhého mohou ve prospěch obžalovaného rozsudek odvoláním napadnout kromě obžalovaného a státního zástupce i příbuzní obžalovaného v pokolení přímém, jeho sourozenci, osvojitel, osvojenec, manžel, partner a druh. Státní zástupce může tak učinit i proti vůli obžalovaného. Je-li obžalovaný omezen ve svéprávnosti, může i proti vůli obžalovaného za něho v jeho prospěch odvolání podat též jeho opatrovník a jeho obhájce.

13. V nyní projednávané věci soud prvního stupně svým rozsudkem schválil státním zástupcem

navrženou dohodu o vině a trestu uzavřenou s obviněným, přičemž rozhodl zcela v souladu s obsahem této dohody, a to ohledně výroku o vině i výroku o trestu. Soud prvního stupně však ve svém rozsudku nerozhodl o nároku na náhradu škody poškozené V. z. p., která svůj nárok řádně a včas uplatnila. Nárok poškozené na náhradu škody přitom nebyl součástí uzavřené dohody o vině a trestu. Proti rozsudku soudu prvního stupně následně podal státní zástupce odvolání, ve kterém namítal právě absenci výroku o náhradě škody a domáhal se, aby odvolací soud chybějící výrok podle § 228 odst. 1 tr. ř. doplnil. Odvolání státního zástupce však odvolací soud zamítl podle § 253 odst. 1 tr. ř. jako odvolání podané neoprávněnou osobou. V rámci odůvodnění svého usnesení odvolací soud poukázal na ustanovení § 245 odst. 1 tr. ř. s tím, že odvolání státního zástupce nebylo podáno z důvodu, že rozsudek soudu prvního stupně není v souladu s dohodou o vině a trestu, kterou státní zástupce s obviněným sám sjednal a kterou ve sjednaném znění soud prvního stupně schválil. S poukazem na jazykový výklad ustanovení § 245 odst. 1 tr. ř. odvolací soud uzavřel, že k podání odvolání pro nesprávnost výroku o náhradě škody, včetně toho, že takový výrok v rozsudku zcela chybí, je příslušný pouze poškozený a nikoli státní zástupce (viz odst. 8 usnesení odvolacího soudu).

14. Je namístě nejprve zdůraznit, že řízení o dohodě o vině a trestu je podle zákonné úpravy značně formalizované a zúžené oproti obecné úpravě, a to za účelem výrazného zkrácení a zefektivnění trestního řízení. Tomu odpovídá právě i striktnější úprava případů, ve kterých se procesní subjekty mohou proti rozsudku, kterým došlo ke schválení dohody o vině a trestu, odvolat. Jak vyplývá z druhé a třetí věty ustanovení § 245 odst. 1 tr. ř., zákon výslovně stanovuje, že odvolání proti rozsudku, kterým soud schválil dohodu o vině a trestu, je přípustné jen v následujících dvou případech:

a) rozsudek není v souladu s dohodou o vině a trestu, jejíž schválení navrhl státní zástupce podle § 175b tr. ř., zejména když se soud odchýlil od tohoto návrhu státního zástupce a postupoval v rozporu s ustanovením § 314r odst. 1 tr. ř., podle něhož soud může rozhodovat o skutku, jeho právní kvalifikaci, trestu a ochranném opatření pouze v rozsahu uvedeném v dohodě o vině a trestu. O nároku na náhradu škody nebo nemajetkové újmy v penězích nebo na vydání bezdůvodného obohacení rozhoduje soud v rozsahu uvedeném v dohodě o vině a trestu, pokud s ní poškozený souhlasí, nebo pokud dohodnutý rozsah a způsob náhrady škody nebo nemajetkové újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení odpovídá řádně uplatněnému nároku poškozeného (§ 43 odst. 3 tr. ř.). Nevyhovuje-li odsuzující rozsudek soudu těmto požadavkům, mohou proti němu podat odvolání státní zástupce a obviněný, resp. ve prospěch obviněného osoby uvedené v § 247 odst. 2 tr. ř.;

b) v rozsudku je nesprávný výrok o náhradě škody nebo nemajetkové újmy v penězích nebo o vydání bezdůvodného obohacení, ledaže poškozený souhlasil ve sjednané dohodě o vině a trestu s rozsahem a způsobem náhrady škody nebo nemajetkové újmy v penězích nebo s vydáním bezdůvodného obohacení [§ 175a odst. 6 písm. g) tr. ř.] a soud schválil dohodu v té podobě, s níž poškozený souhlasil. Je-li tedy výrok rozsudku o náhradě škody nebo nemajetkové újmy v penězích nebo o vydání bezdůvodného obohacení nesprávný a poškozený ve sjednané dohodě o vině a trestu nesouhlasil s rozsahem a způsobem, jímž soud rozhodl o nároku poškozeného v odsuzujícím rozsudku o schválení dohody o vině a trestu, je oprávněn podat odvolání proti tomuto rozsudku poškozený, který včas a řádně (§ 43 odst. 3 tr. ř.) uplatnil svůj nárok na náhradu škody nebo nemajetkové újmy způsobené trestným činem nebo na vydání bezdůvodného obohacení získaného trestným činem.

15. V jiných případech a z jiných důvodů tedy není přípustné odvolání proti odsuzujícímu rozsudku soudu o schválení dohody o vině a trestu, ani kdyby vykazoval jiné vady, např. nesprávnou právní kvalifikaci skutku (která je ovšem v souladu s návrhem státního zástupce na schválení dohody o vině a trestu), nesprávnou výši škody způsobenou trestným činem nebo výši bezdůvodného obohacení získaného trestným činem (s jejichž náhradou, resp. vydáním však souhlasili obviněný i poškozený) apod. (viz ŠÁMAL, P. a kol.: Trestní řád II. § 157 až 314s. Komentář. 7. vydání. Praha: C. H. Beck

2013, s. 2962–2963). Z uvedeného je tedy zřejmé, že státní zástupce může odvoláním napadnout rozsudek, kterým byla schválena dohoda o vině a trestu, pouze pokud je tento v rozporu s uzavřenou dohodou.

16. K argumentaci stěžovatele je dále namístě akcentovat, že věta druhá a třetí ustanovení § 245 odst. 1 tr. ř. je tzv. speciální právní úpravou k obecným ustanovením upravujícím oprávněné osoby k podání odvolání, a to právě k obecné úpravě v § 246 odst. 1 tr. ř. Druhá a třetí věta ustanovení § 245 odst. 1 tr. ř. se totiž týká výhradně rozsudků, kterými byla schválena dohoda o vině a trestu, zatímco ustanovení § 246 odst. 1 tr. ř. se týká ostatních rozsudků, tedy takových, kterými nebyla schválena dohoda o vině a trestu. K tomu Nejvyšší soud připomíná základní právní princip, že speciální právní úprava má přednost před úpravou obecnou, přičemž obecná právní úprava se použije toliko tam, kde úprava speciální danou problematiku neupravuje. Pokud tedy případy, ve kterých mohou procesní subjekty podat odvolání proti rozsudku, kterým byla schválena dohoda o vině a trestu, výslovně stanovuje druhá a třetí věta ustanovení § 245 odst. 1 tr. ř., pak se tato úprava použije namísto obecné úpravy v ustanovení § 246 odst. 1 tr. ř. Této obecné úpravě, na kterou je ve stížnosti pro porušení zákona odkazováno, se proto nelze na úkor úpravy speciální domáhat. Pro úplnost je pak namístě dále konstatovat, že ustanovení § 246 odst. 2 tr. ř. umožňuje podat odvolání pro absenci výroku těm subjektům, které se mohou odvolat pro nesprávnost takového výroku. Jak již bylo vysvětleno výše, takovým subjektem v případě, že byl napadený rozsudek soudu prvního stupně v souladu se sjednanou dohodou o vině a trestu, není podle ustanovení § 245 odst. 1 tr. ř. státní zástupce.

17. V nyní projednávaném případě byl rozsudek soudu prvního stupně zcela v souladu s dohodou o vině a trestu, kterou uzavřeli státní zástupce a obviněný. Nárok poškozené na náhradu škody totiž nebyl součástí sjednané dohody o vině a trestu, kterou soud prvního stupně schvaloval. Rozsudek soudu prvního stupně se tak absencí výroku o náhradě škody nedostal do rozporu s uzavřenou dohodou o vině a trestu, proto jej nemohl státní zástupce napadnout odvoláním. Pokud poškozená zůstala nečinná, pak státní zástupce nemohl její pasivitu napravit tím, že by sám podal odvolání pro chybějící výrok o náhradě škody. Lze proto uzavřít, že odvolací soud postupoval správně, pokud s poukazem na ustanovení § 245 odst. 1 tr. ř. odvolání státního zástupce zamítl podle § 253 odst. 1 tr. ř. jako odvolání podané neoprávněnou osobou.

18. *Obiter dictum* lze doplnit, že s ohledem na zaměření stížnosti pro porušení zákona se Nejvyšší soud rozsahem a důsledky odvolacím soudem konstatovaného nedůsledného postupu soudu prvního stupně stran rozhodnutí o náhradě škody (viz odst. 9 usnesení odvolacího soudu) dále nezabýval.

IV. Závěrečné zhodnocení

19. S ohledem na výše rozvedená východiska je namístě konstatovat, že podle zákonné úpravy obsažené ve větě druhé a třetí ustanovení § 245 odst. 1 tr. ř. není státní zástupce oprávněnou osobou k podání odvolání proti rozsudku, kterým byla schválena dohoda o vině a trestu, pokud byl tento rozsudek zcela v souladu se schválenou dohodou. Proto v případě, kdy soud prvního stupně opomene rozhodnout o náhradě škody, nemajetkové újmy či vydání bezdůvodného obohacení, pokud tyto nebyly součástí uzavřené dohody o vině a trestu, nemůže proti tomuto vadnému postupu soudu prvního stupně podat odvolání státní zástupce. Pokud poškozený svého práva podat odvolání nevyužije, pak zákon v případě rozsudku schvalujícího dohodu o vině a trestu státnímu zástupci nepřiznává právo pasivitu poškozeného nahradit vlastní iniciativou a podat odvolání proto, že takový výrok učiněn nebyl. Nejvyšší soud se tak s argumentací rozvedenou v nyní projednávané stížnosti pro porušení zákona neztotožnil.

20. Protože Nejvyšší soud v postupu soudu druhého stupně neshledal tvrzené porušení zákona,

stížnost pro porušení zákona podle § 268 odst. 1 písm. c) tr. ř. zamítl jako nedůvodnou, přičemž v souladu s § 274 odst. 2 tr. ř. rozhodl v neveřejném zasedání.